

Christus dit profetisch harde woord niet alleen aanvaard, maar er zich naar gedragen, en juist met het oog op dat ontzettend woord, zijn prediking omfloersd met het kled der gelijkenissen.

Merk nu wel op, dat er niet staat: „Ze wilden gelooven, maar ze konden niet, omdat God zelf hun oog verblindde“. Van eenigen *seil* om te gelooven in den Christus, wordt bij deze schare met geen woord gerept, en wat er bij staat: „opdat ze zich niet bekeerden en God hen geneeze“, beteekent in het minst niet, dat de *will* om in Jesus te gelooven, aanwezig was.

Het roepingsvisioen van Jesaja, waaraan dat woord ontleend is, toont 't wel anders. Er was geen sprake bij Jesaja van *heidenen*, die tot het volk van God nog eerst gebracht moesten worden, maar van echte *Israelieten* die tot het volk van God behoorden; die er uit geboren waren; en die het teken des Verbonds hadden ontvangen, maar die innerlijk met het heilige gebroken hadden; die het Verbond hadden verbroken; die den God der vaders hadden geteerd; en die nu, lichterhartig als ze waren, als er Hiskia of Josia optrad, weer even lichterhartig de huik naar den wind zouden hangen, en zich geheel uitwendig aan de herstelde heilige orde van zaken zouden aansluiten. En dit spelen met het heilige moest gestuit. Daarom werd hun zonde en alval gestraft met verharding des harten. Hunner kon en mocht geen deel zijn aan het heil, dat tegen hun lust en bedoelen in, bij het doorzetten van Gods raad, in Israel openbaar zou worden.

Er is toen, vier eeuwen voor Christus komt, in Israel heil gedaagd. De afgoden zijn in Judea verbroken. Het afhoereeren naar vreemde goden is gestuit. De dienst van Jehovah is in zuiverheid hersteld. Een tijdlang heeft Israel zelfs zijn zelfstandigheid herwonnen. Maar aan dat heil heeft het afvallige geslacht geen deel gehad. Ze zijn in Babel gebleven, of naar Egypte gevlucht, of verstoofd onder andere volken. En teruggekeerd is alleen dat „tiende deel“ waarvan aan Jesaja voorspeld was, en dat tiende deel, maar meer niet, *genoot* weer in de erve der vaders, en heeft er weer palmen des lofs en der aanbidding gezoogen voor Jehovah.

Aan dien hernieuwden gelukstaat mochten daarentegen de afvalligen geen deel hebben. Waren ze niet teruggekeerd, ze zouden opnieuw alles verdorven hebben. En daarom spreekt er zich een rechtvaardig oordeel Gods in uit, en tevens een raadsel tot behoud van de heilige kern in Israel, dat over die afvalligen de straffe der verharding ging. Anders toch zouden ook zij zich in *schijn* bekeerd hebben, gedeeld hebben in het heil van den hernieuwden volkstaat, en straks opnieuw dien volkstaat hebben ten gronde gericht door het weer opleven van de geestelijke hoerij in hun afgodisch hart.

Toegestapt op onze toestanden, moet dit woord alzo in gelijken zin worden verstaan, mits gewijgd naar de bedoeling des Nieuwen Verbonds.

Ook onder ons is dit woord niet van toepassing op Heidenen of Mohammedanen, maar alleen op hen die uitwendig nog tot de Kerk behooren, maar er innerlijk geheel aan zijn afgestorven. Op personen zonder eigen persoonlijk leven, die opgaan in de massa, en onder die massa den afval van God en zijn Christus sterken. Zoo is er ook nu weer een breede schare te midden van ons volk. Een breede, luid sprekende, vaak heel de publieke opinie beheerschende kring, die met alle geloof gebroken heeft, geen Schrift meer leest, en niet meer bidt; die geen prediking of sacrament meer zoekt, maar soms zelfs spot met de groote daden Gods en de wonderen zijner mogendheid; die het leven niet beziet bij het licht van Gods aanschijn, maar bij het licht der evolutie; en die dienvolgens onze herkomst niet van Gods beeld maar van het dier af leidt, voor Mammon in plaats van voor den Almachtige knielt, en zijn deel niet zoekt in het Koninkrijk Gods, maar in het Koninkrijk dezer wereld.

Deze afgevalen kring vormt een macht in het leven, die zich tegen God en zijn Gezalf stelt, en waarop geheel toepasselijk is de vraag van den Psalmist: „Waarom bedenken de volken ijdelheid?“ Lange jaren heeft God dezen kring in lankmoedigheid gedragen, onderwijl de tering van zijn barmhartigheid doorging, tot in het eind ook deze geestelijke afval zijn natuurlijke en geestelijke straf met zich bracht, en ook over dezen kring het oordeel der verharding is gekomen.

Er is met dezulken geen spreken meer. Deze schare is niet meer genaakbaar. Of ge deze schare ook al aan haar hart poogt te komen, ze *kunnen* niet meer gelooven. Niet alsof ze wel zouden willen, maar niet kunnen. Maar omdat hun hart verhard is en in dat hart de maar is gesproongen, waarop het geloof alleen spelen kan.

Alleen tot een schijnbekeering zou deze massa nog kunnen komen, gelijk dit meer dan eens in dagen van Cholera-epidemie is gezien. Maar juist dit wil God niet. De massa is verhard, en de enkele moet in het lot deelen van de massa, waarmee hij zich verenselvig heeft.

Het geloof mag niet tot een spel verlaagd, en daarom breekt God dat spel met den ontzettenden ernst van het oordeel zijner verharding.

„Bind het getuigenis tot onder de getrouwen,“ als de last, dien op grond hiervan Jesaja ontving. Red wat nog te redden is. Sterk het wakke, dat door zou zwikken. En verramel die kleine groep die nog aan Jehovah vasthoudt, om mijn heilige banier.

En dit juist is het, wat ook thans zoo gedurig uit het oog wordt verloren. Nog gedurig vermengt men zich te zeer met den afgevalen en verhard kring. Men wordt er door bemet, en zelf neemt men het gif ervan in zijn geestelijk bloed op.

Zelfs tegenover zijn kinderen is men zoo vaak ontrouw. Men waagt ze aan het gevaar. Ze zijn er niet tegen bestand, en worden meegelept, en straks krijgt men in zijn eigen haren den boosen afval in zijn eigen kinderen, die God ons had toebetroefd.

Men beroemt er zich op, dat men tot het „tiende deel“ van Jesaja mag behooren, en men draagt er geen harteleid over, dat zijn eigen kinderen met de „nege-tienden“ afdoelen. Zoo knipt het kwaad voort, en men denkt er niet aan, dat ook het oordeel der verharding logisch-noodzakelijk doorgaat.

„Houd wat gij hebt, en waak dat niemand u uw kroon ontnome“, roept de apostel elken vader en elke moeder in het Christelijk geslacht, en ziet dit niet voor alle dingen op te volgen. En daarom breek de H. Doop uw kinderen toch tot een zegen, en niet tot een vloek worden.

En dan, onzer is de wanhoop van Jesaja niet meer. De genade die nu werkt, is de door-

gebroken, almachtige genade. Nu, in de nieuwe bedeeing, *kunnen* er nog als een brandhoofd uit het vuur gered worden. Er kan iemand zich bij u voegen, in uw gezelschap komen, u in vertrouwen zelfs naderen. Voel zulken dan aan den pols zijner ziele. Bred over hem de vleugelen uwer zoekende liefde uit. Wie weet, hij mocht u gegeven worden. Het kon immers een nog niet verharde, het kon een uitverkorene des Heeren zijn.

Amsterdam, 27 November 1908.

Onze hooggeachte broeder Littooy meent met ons te moeten verschillen over de vraag, of de kinderen van zoogenaamde „doopleiden“ in onze Kerken behooren gedoopt te worden.

Na eerst een referaat te hebben overgenomen dat Ds. J. D. Wielenga, thans predikant te Middelburg, over dit onderwerp hield, en waarin het doopen dezer kinderen beslist ontraden wordt, gaat hij aldus voort:

Ten bovenstaande regelen gezet waren, lezen wij het stuk van den Redacteur van *De Heraut* over hetzelfde onderwerp. Doch met Z.H.G. in deze moeilijke kwestie in elk opzicht denzelfden weg op te gaan, kunnen wij en meenen wij niet te mogen. Onze bezwaren zijn voornamelijk ongeveer de volgende:

a. De schuld, die in het referaat van Ds. Wielenga (gelijk wij later nog beter zien zullen) in 't licht gesteld wordt en bij name voor rekening van de ouders komt, wordt in het schrijven van *De Heraut* bijna geheel en alleen op de Kerken gelegd.

b. Met de doopgetuigen redt men zich in evengenoomd artikel uit de ootgezeggelijke groote moeilijkheid. Doch als de doopgetuigen metterdaad en in der waarheid de kinderen die gedoopt worden, doen onderwijzen en opvoeden, dan achten wij dit hulpmiddel in casu gewensd.

Maar wat heeft ons vooral vóór ettelijke jaren de ervaring zoo menigmaal en op zoovele plaatsen geleerd? Dit, dat sommige doopgetuigen, wie ze ook waren, helaas, handelden alsof zij tevreden waren als de kinderen maar gedoopt waren; doch, zoals wij wel weten, naar deze kinderen niets meer dan naar anderen omzagen, noch zich daarmee, volgens de belofte, bezig hielden.

c. Wij vrezen, dat, als het gebruik van de doopgetuigen te gemakkelijk en te lichtvaardig plaats heeft, en dies te algemeen wordt, dan de prikkel van het kwaad, waar deze eigenlijk schuilt, d. i. in 't niet doen van belijdenis, in tweeën valt, en dat de eenheid wordt geveld. Terwijl wanneer de ouders begrijpen en beseffen, dat het niet doen van belijdenis de schuld is, dat hun kinderen nog ongedoopt blijven, en 't alsoo voor hun rekening komt, de bezwaren, om tot het doen van belijdenis eerder over te gaan, in den weg des gebeds overwonnen worden, dus in Gods eigen weg en naar Gods eigen aanwijzing; gelijk dan ook de ervaring geleerd heeft daar, waar besluiten in dezen geest genomen zijn.

d. De verbondslidja moet zoo mogelijk doorgetrokken, niet afgebroken worden. „Dit is mijn Verbond dat gijlieden houden zult tusschen Mij en tusschen u, en uw zaad na u“. Gen. 17:10. Met de ouders moet het bevestigd worden.

e. Ons dunkt, dat het euvet moet aangetast worden en genezen waar het zit.

f. Waar bij name de predikanten in dien geest den laatste tijd gemeenschappelijk optreden en hoe langer hoe meer werkzaam zijn, zoo neemt dit kwaad juist in den door ons aangegeven weg verblijdend af; en daarom zouden wij in dien weg willen voortgaan.

g. Ook zijn wij niet zonder vrees, dat de gedachte aan het ontvangen van „doopgenade“ bij den doop van ieder kind weer meer en meer zal ingang krijgen; en voor haar vinden wij geen genoegzamen grond in de Schrift.

Nu willen we gaarne deze bezwaren onder de oogen zien, maar vooraf zij ons de opmerking vergund, dat het debat zoo op een min juist terrein wordt overgebracht.

Ds. Littooy geeft aan zijn lezers de voorstelling, alsof het hier een privaat gevoelen van onze redactie gold, en dit is niet zoo.

Zoodra de acta der jongste generale Synode het licht hebben gezien, zal dit wel anders blijken. Op de Synode is uitdrukkelijk het standpunt door Ds. J. D. Wielenga en door Ds. Littooy ingenomen, alsof men den doop aan kinderen van doopleiden weigeren mocht, veroordeeld. Het stelsel van doopgetuigen, door beide bestreden, is door de Synode juist gehandhaafd. Al erkende men, evengoed als de Middelburger predikanten, dat de positie der zoogenaamde doopleiden in onze Kerken niet normaal is en dat aan het doopgetuigenstelsel ernstige bezwaren kleven, toch heeft de Synode geen anderen uitweg gezien, dan in zulke gevallen doopgetuigen te laten optreden. Voor den maatregel om zulke kinderen niet te doopen, is niet één stem opgegaan.

En nog sterker, waar de voorstanders van deze doopweigering zich voortdurend beroepen, gelijk ook Ds. Wielenga in zijn referaat deed, op het bekende rapport van Prof. Rutgers en Bavinck op de Synode te Middelburg ingediend in zake de tucht op doopleiden, daar kwam de geestelijke vader van dit rapport, Prof. Rutgers, openlijk verklaren, dat men zich in de bedoeling van dit rapport ten eenenmale vergist had, wanneer men daaruit afleidde, dat volgens hem kinderen van doopleiden niet mochten gedoopt worden. Niet alleen, dat dit in het rapport niet stond, maar het ging tegen de bedoeling van het rapport in.

Nu bindt een besluit der Synode de Kerken, zoolang althans niet op grond van Gods Woord is aangetoond, dat zulk een besluit onwettig is. En de *Heraut* heeft niets anders gedaan dan op dit besluit der Synode de aandacht te vestigen en op de handhaving ervan aan te dringen.

Stelt Ds. Littooy het nu zoo voor, alsof men hier alleen te doen heeft met een eigenaardig gevoelen van de *Heraut*, en dringt hij er bij de Kerken in Zeeland op aan, een tegenovergestelde gedragssijf te volgen, dan vreezen we, dat zoodoende het gezag onzer Synode op niet onbedenkelijke wijze zal worden verzwakt.

Natuurlijk bedoelt Ds. Littooy dat niet. Hij is zelf een veel te kerkelijk man, dan dat hij in onze Kerken een anarchie zou

willen invoeren, waarbij ieder doet, wat hem zelf goetdunkt, zonder aan de beslissingen onzer Synoden zich te storen. Maar zou het dan niet goed zijn, hier ook den schijn des kwaads te mijden? Het independentisme is werkelijk geen denkbeeldig gevaar voor onze Kerken, waar niet ernstig genoeg tegen kan gewaakt.

Wat nu de quaestie zelf betreft, willen we eerst het misverstand uit den weg ruimen, dat door het bekende rapport over de tucht op de doopleiden is ontstaan.

Ds. Wielenga e.a. hebben dit rapport niet goed gelezen, enkele woorden uit het zinsverband uitgelicht en daardoor aan die woorden een strekking toegekend, die geheel onjuist is.

Volgens hen zouden de opstellers van dit rapport verklaard hebben, dat kinderen van doopleiden niet mochten gedoopt worden.

Hiervan nu staat in dit rapport niet één woord.

We laten met opzet de drie conclusies, waarop het hier aankomt, nogmaals woordelijk uit de acta der Middelburgsche Synode afdrucken:

1°. De gedoopte kinderen zijn leden van de kerk, in welke zij gedoopt zijn, zij het ook dat zij nog incompleet leden zijn. Als leden der kerk zijn zij ook vanzelf objecten van de kerkelijke tucht. Maar in overeenstemming met hun toestand kan de kerkelijke tucht ook slechts „incompleet“ zijn, en alleen door vermaning, berisping en dergelijke middelen worden uitgeoefend.

2°. De sub 1° bedoelde gedoopten, die op volwassen leeftijd door eigen schuld niet tot kerkelijke belijdenis en verbintenis komen, moeten door de kerk ernstig en bij herhaling daartoe vermaand worden; en wanneer zij die vermaning niet opvolgen, moeten zij gesacht worden het lidmaatschap van de kerk te verliezen; waarbij wenschelijk is, dat de kerkeraad dit ook uitspreke, uiterlijk met hun dertigste levensjaar. Ophoudende lid te zijn van de kerk, houden zij dus ook op, objecten te zijn van de kerkelijke tucht.

3°. Met het sub 2° gestelde moet noodzakelijk samengaan, dat de aldaar bedoelde gedoopten, niet alleen ten aanzien van de kerkelijke tucht, maar ook in ieder ander opzicht, niet meer als leden der kerk beschouwd en behandeld worden; zoodat b.v. huwelijk en erfenis niet als „kinderen der geloovigen“ ten doop kunnen worden toegelaten.

Het *hunne* kinderen in de derde conclusie slaat niet op de doopleiden in het algemeen, maar *maar op een bepaald soort doopleiden*, d. w. z., op dezulken, die de kerk niet langer als leden der kerk erkent, m. a. w. die geen doopleiden meer zijn.

Just het omgekeerde dus van wat men er uit afleidde.

Zoolang de Kerk iemand nog als dooplid erkent, ook al weigert hij belijdenis des geloofs te doen, mag de Kerk aan zijn kinderen den doop niet onttzeggen. De Kerk kan hem dan wegens die zonde vermanen en berispen, maar juist door die vermaning en berisping zelf toont ze hem nog als object der kerkelijke tucht en dus als lid der kerk te beschouwen. En zoolang hij lid — zij het dan incompleet lid — der Kerk is, heeft hij nog het recht, om zijn kinderen als zaad der geloovigen ten doop te presenteren. Eerst als de weg van kerkelijke vermaning en berisping ten einde toe is afgeloopen en de betrokken persoon zich blijft verhard, komt het oogenblik, dat de Kerk verklaart, zulken niet meer als lid der Kerk te kunnen beschouwen. Hij verliest dan het lidmaatschap der Kerk. Dientengevolge kan hij ook geen object meer zijn van de kerkelijke tucht; want „die buiten staan, oordeelt de Heere.“ En omdat hij geen lid meer der Kerk is, daarom kunnen zijn kinderen ook niet als „kinderen der geloovigen“ ten doop worden toegelaten.

Of deze laatste gevolgtrekking geheel juist is, laten we thans rusten. Naar onze overtuiging zijn er gevallen denkbaar, waarin de grootouders van zulke kinderen, wanneer deze wel lid der Kerk zijn, den doop voor hun kleinkinderen zouden kunnen vragen. Zoo is ook steeds in onze Gereformeerde Kerken de vaste regel geweest, die in de Schrift zeker wel steun vindt. Maar om door dit bijkomende vraagstuk de aandacht niet af te leiden, stellen we ons geheel op het standpunt van dit rapport. En dan blijkt toch zonnklaar, dat van een weigeren van den doop hunner kinderen aan ouders, die geen belijdenis doen, als een soort *tuchtmaatregel*, om daardoor hen van hun verkeerd den weg af te brengen, geen sprake is. Integendeel. In de eerste conclusie, waar over de tucht gesproken wordt, staat uitdrukkelijk, dat de eenige tuchtmiddelen zijn: vermaning en berisping. Van een ontzegging der sacramenten wordt geen woord gerept. Zulk een tuchtmaatregel zou bovendien ten hoogste onrechtvaardig zijn, want niet de ouders, maar de kinderen zouden daardoor getroffen worden. En men straft de kinderen niet om de zonden der ouders. Neen, eerst dan, wanneer alle tuchtmaatregelen zijn uitgeput, en de Kerk, hoe noode dan ook, tot de verklaring komen moet, dat deze leden voortaan niet meer als leden der Kerk mogen beschouwd worden, verliezen ze ook voor hun kinderen het recht op den doop. Want een kind, dat niet uit geloovige ouders geboren is, heeft geen recht op den doop. Zulk een doopweigering is dus geen tuchtmaatregel, maar het constateeren van een *feit*. Kinderen, die buiten de gemeenschap der Kerk zijn geboren, kunnen niet als het zaad des verbonds worden beschouwd.

De gedachtegang van dit rapport is dus zoo helder als kristal. Er kan over de bedoeling van dit rapport zelfs geen twijfel bestaan. En indien men meent, dat we de woorden van dit rapport onjuist hebben uitgelegd, dan zullen Prof. Bavinck en Rutgers wel bereid zijn publiek te getuigen, of we iets anders hebben gezegd, dan door hen bedoeld is.

Maar dan voelt ook ieder, hoe een Kerkeeraadsbesluit, om voortaan geen kinderen van

doopleiden te doopen, niet in overeenstemming met, maar in de meeste flagrant tegenpraak met dit rapport is, en wie dat wil, geen recht heeft zich op dit rapport te beroepen.

Immers dit rapport stelt uitdrukkelijk als eis, voordat men tot doopweigering overgaat, dat eerst moet gebleken zijn, dat de doopleiden *door eigen schuld* niet tot belijdenis zijn gekomen. Op dat *eigen schuld* valt alle nadruk. Zoolang de Kerkeraad nog maar eenigen grond heeft om aan te nemen, dat door pressie van anderen, of door verkeerde invloeden van de omgeving, maar zonder *schuld* opzet, de belijdenis des geloofs werd uitgesteld, behoort lankmoedigheid te worden gebruikt. Maar ook al is die eigen schuld metterdaad geconstateerd, dan is de Kerkeraad er nog niet. Dan moet de weg van kerkelijke tucht nog eerst bewandeld.

De Kerk moet niet alleen ernstig, maar ook herhaaldelijk vermanen en berispen. Ze moet den eisch van het Woord Gods tot de consciëntie brengen en de onwilligen overtuigen van ongelijk. En eerst als deze tuchtmiddelen niet meer baten, wanneer er een hardnekkig verzet is, wanneer de schuldige zich onder Gods Woord niet gevangen geeft, dan moet ten slotte verklaard worden, dat zulk een hardnekkige opgehouden heeft lid der Kerk te zijn. En daaruit volgt dan eerst, dat ook de kinderen van zulk een onwilligen den doop niet langer kunnen ontvangen, omdat de Kerk zulke kinderen niet meer als de „kinderen van geloovigen“ erkennen kan.

Wil men den weg op, in dit rapport aangewezen, dan moet dus elk geval afzonderlijk worden behandeld, en dan dient aan de doopweigering vooraf te gaan de uitdrukkelijke verklaring, dat men zulk een gedoopte niet langer als lid der Kerk erkent. Maar wat niet kan, is dat een Kerkeraad een algemeen besluit neemt, om kinderen van doopleiden niet meer te doopen, terwijl men deze doopleiden toch als leden der Kerk nog erkent, ze toelaat op de catechisatie, ze zoekt bij het huisbezoek, ze vermaant en berispt en ze nog een attestatie als dooplid meegeeft, wanneer ze naar elders verhuizen. Dat is een meten met twee maten, dat in de Kerk van Christus ongeoorloofd is.

We zeggen dit niet, om ook maar eenigszins deze onwillige doopleiden te verontschuldigen, of hun niet-komen-tot-belijdenis te vergoelijken. Ook verstaan we uitnemend wel, dat in gemeenten, waar dit kwaad van niet-belijdenis-den een heerschend kwaad werd, de predikanten met bestidheid hier tegen zijn opgetreden, en naar elk middel gezocht hebben, om aan dien misstand een einde te maken. Maar ook hier mag nooit vergeten, dat het *doel*, hoe goed ook, het middel niet heiligt.

Op de bedenkingen, door onzen hooggeachtten broeder Ds. Littooy ingebracht, zullen we nog nader ingaan. Maar hij zelf zal thans wel gevoeld hebben, dat hij ons verkeerd heeft begrepen. Iets, waarvan we de schuld gaarne op ons nemen. Wellicht hadden we onze bedoeling niet duidelijk genoeg uitgedrukt. Thans, hopen we, is alle misverstand afgesneden.

Al is het onmogelijk op elk jubileum de aandacht te vestigen, toch mag wel een uitzondering gemaakt voor het zilveren ambtsfeest, dat door Ds. A. de Geus te De Lemmer en door Ds. W. B. Renkema te Renkum gevierd wordt.

Beide broeders nemen toch in ons kerkelijk leven een eigen plaats in. Als hoofdredacteur der *Friesche Kerkbode* levert Ds. de Geus met zijn welversneden pen elke week aan de Friesche Kerken een kostelijk betoog, dat steeds puntig, kerkrechtelijk onberispelijk juist is en van een uitnemend kerk op onze kerkelijke toestanden blijk geeft. Van jacht op iets nieuws is bij hem geen sprake; het persoonlijk element speelt nooit bij hem een rol; maar zijn kracht schuilt daarin, dat hij met groote kalme de vraagstukken van ons kerkelijk leven uiteenzet, de juiste beginselen aangeeft, waarlangs de lijn van ontwikkeling loopen moet, en daardoor de pers als een middel gebruikt om 't volk te onderwijzen en verder te brengen.

Het Friesche volk, dat niet licht een vreemdeling zijn vertrouwen schenkt, heeft dan ook in dezen zoon van het Sticht reeds lang een zijner beste kerkelijke leiders erkend. Op geen provinciale Synode ontbreekt hij, en meestal nam hij aan de tafel van het moderamen de eereplaats in. Op onze Generale Synodes vertegenwoordigde hij Friesland steeds, en hoezeer hij ook daar het vertrouwen wist te winnen, bleek wel daaruit, dat de Synode hem nu reeds tot tweemaal het moeielijke ambt van scribe opdroeg. En als Curator der Theologische School heeft hij de Kerken in het algemeen niet minder trouw dan door zijn arbeid op de Synodes gediend.

Ook Ds. Renkema, die bij zijn arbeid voor de pers meestal als tweelingbroeder van Ds. Rudolph optradt, heeft vooral in Zuid-Holland op uitnemende wijze gewerkt. In het *Gereformeerd Volksblad* wist hij door korte populaire artikelen het volk te bezielen. De kostelijke verklaring, die hij met Ds. Rudolph van de *Gelijkenissen des Heeren* gaf, was vrucht van dege studie. Zijn aandrang om tot betere verzorging van onze emeriti-predikanten, weduwen en weezen te komen, droeg niet weinig bij tot de afdoende regeling van dit moeielijke vraagstuk. En op onze Generale Synodes, waar hij steeds een welkom lid was, toonde hij zich steeds een man met een warm hart en breeden blik.

Indien onze Kerken een eerekrans uitreikten, zou dit aan deze broeders zeker op dit jubileum geschonken worden. Want het *bene meritis de Ecclesia* geldt ten volle van hen. Moge de dankbare waardeering van hun arbeid, die ook buiten hun eigen gemeente hun ten deel valt, hun ten be-

wijze zijn, hoezeer hun trouwe ijver en belangloze toewijding aan de zaak des Heeren gewaardeerd wordt, en stelle God de Heere hen nog lang en voor hun eigen Kerk en voor al onze Kerken tot een rijken zegen.

Verenigingsleven.

HET BIBLIOTHEEKWEZEN.

In een vorig artikel bespraken we uitvoerig het kwaad der zoogenaamde pornographie, waaraan de Overheid op haar terrein, — dat is dus op het terrein van het publieke leven, waarop zij eerbareid en zedelijkheid heeft te beschermen en te handhaven en te bevorderen, — paal en perk kan stellen door wettelijke verbodsbepalingen, hetzij die gegeven worden door de Rijksoverheid, voor het gehele land, hetzij door de gemeentelijke Overheid, bij gebreke of in aanvulling daarvan, plaatselijk, terwijl het particulier initiatief in en buiten het verenigingsleven meer intern kan ingrijpen, gelijk reeds van enkele zijden geschiedt.

In bedoeld artikel werd echter geheel buiten beschouwing gelaten een zeker terrein, waarop de woekeerplant der pornografie buitengewoon welig tieret, het terrein namelijk van het bibliothekwezen, dat daarom des te gevaarlijker is, wijl het voor iedereen open ligt, zoolwiel voor den meergedeelde als voor den minderbedeelde, die slechts een paar centen per week heeft te missen voor een bibliotheekboek.

Het is toch een bekende zaak, dat de boeken van bedenkelijke — of eigenlijk kan men gerust zeggen: van onzedelijke — strekking behooren tot de in de bibliotheken meest gelezen; zoo niet niet kan beweren, dat de categorie der meest gelezen boeken *uitsluitend* uit zedelijk minderwaardige is samengesteld.

Het is niet te zeggen, hoeveel kwaad de leesbibliotheken reeds gesticht hebben; van hoeveel aankomende jongens en meisjes vooral, het hart is vergiftigd door de slechte boeken, die in de leesbibliotheken, zoolwiel in alle plaatsen in meerdere of mindere getale te vinden zijn, een plaats der eere vinden.

Moeilijk is het te verwachten, dat men eenig succes van beteekenis zou hebben met een oproep aan de houders van zulke bibliotheken, om alle boeken van bedenkelijke strekking uit hunne inrichtingen te verbannen, want wanneer die menschen dat deden, zouden zij tevens de financiële productiviteit hunner ondernemingen op niet onbelangrijke wijze inkrimpen, en dat is voor wie zulk een bibliotheek juist ter wille van de winst exploiteert, de zwaarste opoffering, welke men van hem vragen kan.

Daarom moet dan ook heel gezocht worden in zoodanige bibliotheken, die niet ondernomen worden ter wille van de geldelijke winst, welke zij zouden kunnen opleveren, maar waarmee beoogd wordt de geestelijke winst, welke gelegen is in de meerdere intellectuele ontwikkeling des volks.

Evenwel zou het dwaasheid zijn, zonder meer van uit ons Christelijk standpunt enig nut te verwachten van alle bibliotheken, ondernomen ten algemeenen nutte. Want immers zelfs dan zou dit ook verkeerd zijn, als ze uitgingen van een kring, die uitsluitend uit zedelijk normaalvoelende en hoogstaande menschen bestond, zoolang het realisme zoolwiel zich dat vooral in de Zolaistische lectuur openbaart, als een onmisbaar bestanddeel in onze literatuur wordt aangemerkt, of althans als een bestanddeel dat recht op bestaan en recht op duldend en eerbiediging heeft.

Zoolang dat zoo blijft en zoolang er in de op zedelijkheid prijs stellende kringen geen communis opinio bestaat tusschen geloovigen en ongelooovigen, dat het realisme in den boven bedoelden zin uit den boeze is, zoolang kan van de bibliotheken ten algemeenen nutte, voor zoover ze van niet-Christelijke kringen uitgaan, in den regel niets anders verwacht worden, dan dat op 'n best alleen die onzedelijke boeken buiten circulatie gehouden worden, welke uit literair oogpunt als minderwaardig moeten worden beschouwd.

Daarmee vordert men echter al heel weinig, omdat het voor de zedelijke volksgesondheid totaal onverschillig is, of de volksgesondheid literair hoogstaande, dan wel door literair onbeteekenende werken wordt vergiftigd.

Als er dan ook beterschap zal moeten treden, of wel, als er naar verbetering gestreefd zal worden, dan zal dat moeten geschieden door of althans onder den krachten invloed van de Christelijke kringen, en dan zullen bibliotheken opgericht moeten worden, waaruit alles geweerd wordt, wat naar algemeen Christelijke opvatting als onzedelijk den toets der critiek niet kan doorstaan.

Zeer juist heeft de Rechterzijde der Tweede Kamer dat betoogd, bij gelegenheid dat ze verleden jaar zich eenparig verklaarde voor een amendement, hetwelk gericht was tegen een begrotingspost voor subsidie aan de openbare leesalen en bibliotheken, en dat amendement met 40 tegen 38 stemmen aannam; al zij dan ook in het midden gelaten, of niet wellicht is dit geval juist door het verlenen van medewerking en het verlangen van voorwaarden een invloed ten goede had kunnen worden uitgeoefend.

Bij die gelegenheid zeide de heer Van Vuuren zeer terecht, doende onder meer op wat hiervoren gezegd werd, dat een volksschool, waar iedereen iets van zijn gading vindt, naar zijn meening en die zijner medestanders niet voor allen geschikt is.

De Christelijke partijen eischen het terrein der leesalen en bibliotheken op voor het particulier initiatief, dat niet door overheidsinstellingen aan een bepaalde, vaak ten onrechte neutrale genoemde groep, in zijn werking mag belemmerd of verworpen worden.

Ofzchoon, of juist omdat, die opvatting der Christelijke partijen volkomen juist geacht moet worden, valt het te betreuren, dat in Protestantisch-Christelijke kringen nog zeer weinig gehandeld wordt in overeenstemming met die meening, noch direct noch indirect.

Van Roomsche-Katholieke zijde zijn reeds op verschillende plaatsen openbare bibliotheken of leesalen opgericht, maar van Protestantische zijde hoorde men tot dusverre daarvan zeer weinig of — om het juist te zeggen — eigenlijk zoo goed als niets.

Zeker zijn er tal van Christelijke verenigingen, die een bibliotheek vol goede boeken hebben, — zoolwiel dat bij voorbeeld bij menige jongelingsvereniging het geval is — en haar ook voor anderen dan de leden openstellen, maar ten eerste krijgt zulk een bibliotheek daarmee nog niet het karakter van een zoodanige openbaarheid, dat daarmee enig tegenwicht tegen de zoogenaamde neutrale geboden kan worden, terwijl bovendien uit den aard der zaak hare inrichting en samenstelling niet kunnen beantwoorden aan de eischen,

waaraan een welk in een ten zin „el voldoen.“

En toch twijfel verhe telijke begin van het ve worden, doe goede bibliot tegen het k de zedelijke gevaarlijk.

Trouwens ook dan all overheid zie keling afhou zaamheid va men er op initiatief n linderdaad kringen der vang reeds

Zal er e worden, dan ons midden door het l schriften en en dat het zondheid op

Dat dit i kan gevoege waarop zoo het leren va als iets, dat hoorde te le veel gezegd den verkeerd

Verandering te Nieuwend

Dec. bij de Namens de

K

1. Namens de vergaderin voor Pa. 112, zoek der cred plaats. Aange praes: Ds. J. De A. Andre en vastgesteld of aanmerking heeft op he archivaris van als zijn wensc en ander voo Ds. Hagenbe dit goedgekeur adre van de D. B. Hagenb ingekomen stu

2. Behandeld tijd van geda het eerste vo Kerk te Haast „De classis i in gelijke ge onderscheid w ter vergoeding of vacaturebet (onder wie oc soren) wordt u drukt ten sle over uit, dese der vergadering voorstel van

3. De classis kerken instond en preekenbun ten gebruike mee natuurlij van iederen K lessen preeken“

wordt van is „De classis ressort op aan, — gelijk zij vo des Woords i Heere om den optreden tijden Dienst gezamen geeft aanleic

De vergadering raad aan de a gezegd is getu overwegen. He Geref. Kerk te dende een gren

4. Noorde Ouderkerk en met het dorp i streek van a broek bij Bergweg“ en de gerekend; ten Ned. Herv. gen terwijl het ven kerkgebouw res

wordt met bespreking nees diende voorste classische onkei verminderen, te

5. Rapport d door de Ds. i uitzonderingen gunstige stemmi lijke zaken in o aan de rapport

6. Benoeming Zending worden wordt aangewe van den quaest Ds. van den l financiele zaken

5. Regeling v Ambacht; Ds. Dijk; Lekkert de Berg, Stadi; lenga, Dalhuyse

6. Rondvraag vraagt, of zij t vroeger bepaald Op de volgend deze zaak nader advies inzake ee

7. Als roepen aangewezen. Na de praes Pa. gadering met da

Reewijk 11 N